

Acc. n:r
Johan Gustaf Sjöstedt
född i Rydaholm, Småland
Vistelseort: Mistelås, Smål.

- 1 -

2348

Upptecknat
av
Martin Larsson
sommaren 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

De vill te å va Gud. I Spånghult ber di om regn, men Gud.
i Sjuhult ber di om sol.

Småland
Albbs
Miskilås
1929

-2-
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2348

A: c
F: b

De' var en käring som skulle slå ner tornet på Rydaholms kyrka. Hon hade allt ett bra förklä'. Hon hade då så möen sten, så de' går då väl an att säga de' va' tusen lass. Men vid Upplid vart de' totigt för käringen. Förklä'sbandet rök å, så att det inte gick för käringen. Där blev då ett stort stenrös, där de' sen har spökat ibland.

Härom året fick de för sej, att de skulle gräva i röset. Då fann man en stor jättakista.

Käringen som
kastade sten mot
Rydaholms kyrka.

Småland
Allbo

Mistelås
Uppt.år 1929

Uppt. Martin Larsson

Ber. J. Sjöstedt, Mistelås
född i Rydaholm 1841

Di tala' mö'et om Trolla klipper vid Ed förr i tiden. Trolla klippor.

En gång red en officer, en löjtnant, i närheten och hörde en röst på sjön, som sa: "Hu, jag frys." Då slängde han sina vantar ditåt och sade: "Ta på dej de här," men han såg ej något. En tid efteråt, de' var på julakvällen, var officeren åter ute och red och kom nedåt sjön på sin eldige springare. Berget stod då på fyra silverpelare och trollen höll just på att spisa. "Lilla vit, skänk hit", sade han till dem. Då fick han ett dryckeshorn, men drack inget utan slog ut det bakom sig. Men då kom det litet på hästens länd, som svedde av håret. Om han lämnat tillbaka hornet, hade det ej varit farligt, men nu tog han hornet med, satte sporrarna i hästen

och red i sken bort därifrån och trollherrska-
pet efter. Till
sist kom trollen ifatt honom. Då hörde han en röst, som sa':
"Du vanta vän, du vanta vän, du dåre, rid å vägen den hårde
och in på åkern den korsådre!" Officeren gjorde så och var
räddad.

Hornet ska' finnas i Köpenhamn, så de' ä' väl inte allde-
les omöjligt, att det är sant.

På fruntimmerssidan i Voxtorps kyrka vid väggen under
trappan finns en tavla som föreställer löjtnanten på sin el-
diga häst och trollen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1808 o 09 var det en soldat härifrån i Norrland, som vil- Soldaten, som
le hem. Han tog sej för o gick till en käring o frågade hur ville hem.
han skulle bära sig åt. Då fick han till svar: "Vill du göra
tre ting, så är jag böjder för att hjälpa dej. Gå till Trolla
klipper o lös en tjur, som står bunden där. Över dörren står
en silverkanna, den får du ta. I spisen sitter en katta, men
den ska du inte bry dej om att tala vid, ty hon kan inte tala
ve dej. Gå sedan till en piga i Skea!" o me' henne skulle han
göra något hyss som jag inte är mänske te komma ihåg. Däref-
ter skulle han gå till Rydaholms kyrka och binda ett bälte om
tornet. Soldaten gjorde, som hon ville o kom till det ställe
hon sagt. Där var en stor dörr, soldaten vred om nyckeln,
löste tjuren, tog kannan och gick sin väg, men de' ä' fel jag

kan komma ihåg nästa sak han skulle göra. Men när han kom till Rydaholms kyrka, så band han bältet om en förskräckligt gammal ek, som stod öster om kyrkan i stället för om tornet. "De kan skada tornet", tänkte han. Trädet for åt luften, så att inte så mycket som ett löv fanns kvar. Efter eken blev en stor håla i marken, som syns än idag.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kulla hystol. (Högakull)

Kulla hystol.

Det var för en 70 år sen. Man hade släppt ut fåren i ett "danke" vid "mellanberget". Men det var omöjligt att ha fåren där. Så snart det blev skumt, sprang fåren hela natten, ända tills det blev dag. Fåren blevo alldeles utmärglade och man måste ta bort dem därifrån. Man trodde väl att det var något som oroade dem.

Petter på Kullen talade om att de var en gång och metade söder om hystolen. På kvällen sade Petter: "Jag bryr mig inte om att ro någonstans, jag lägger mig här på berget." Han gjorde upp en bräsa av ris. Det var vid midsommartiden, så att det gick bra att ligga ute. Men på natten började det skrika: "Pettér". Han tyckte, att ropet kom närmare och närmare. Till sist var det som om det kommit in ifrån jorden. Då blev gubben rädd och rodde till en annan ö, där han inte hörde något.

En gång gick jag och min husbonde, Johannes, vid hystolen. Det var på julafton, men det regnade mycket. Då fick vi höra ett skrik. Det var som om järnbitar hade gnisslat mot varandra. "Kanske de spisar. De var nog bara knivarna och gafflarna, vi hörde," sade jag på gyckel.

Mot sjön, ett stycke från vattnet, går ett fyrkantigt hål rakt in i berget. En 10 alnars stake kan stickas in. "De skulle väl ha någon ingång", mente man på, på gyckel.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vid "mellanberget" fanns förr en runsten. Den stod
alldeles vid foten av berget. Stenen stod på en häll,
vid foten av den var en liten "stenalus" inkilad för att
den skulle stå. Det var väl en 60, 70 år sen. Då var
en gång en pojke där och slog på den lilla stenen, den
lossnade och runstenen ramlade, så att runorna kom nedåt
jorden.

Kulla hystol.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skogssnuvan

Skogssnuvan var ett grant och fint fruntimmer, som visade sig i skogarna. Aldrig har jag sett något, som jag bestämt vet, nej för katten.

Men en gång såg jag något, som jag undrat över. Jag skulle köra plank. Vägen gick nerför och jag satte mig därför på lasset. Jag såg ingenting förrän en käring stod vid hästens huvud. Hon försvann genast med långa steg in i skogen under granarna. Jag såg huvudet men ej ansiktet. Hon hade ej som nu är på modet, korta kjolar. Jag antog först att det var en käring som ej ville tala med mig. Men jag har hört, att många ha sett detsamma på samma ställe. En korpr. Bohlin sade en gång till mig: "Bestämt var det på samma ställe, som jag såg en gubbe en gång. Det var då s snö och efteråt syntes inga spår."

Skogssnuvan.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Axe

Skogssnuvan.

Skogssnuvan.

Min far talade om en skytt på Eds herrgård, som gått för långt med skogssnuvan. Då han skulle ut och jaga, kom hon jämt och då blev det inget jagande av. Det var en gång i påskaveckan, onsdag eller torsdag, som han sade till drängarna: "Den som vill gå med mig ut i skogen och jaga vill jag ge en kanna brännvin. Vi ska snart få villebråd." Men ingen tordes gå med honom. Men till sist var det en som hette Låhs, som sade: "Jag vill gå med dig." De dängde så åt skogen. "Obegripligt vad jag blir sömnig," sade skytten. "Gack på bara," sade drängen. Till sist blev skytten tvungen att lägga sig, fast drängen ej ville det så gärna. Denne tyckte att det började bli ljust och de voro nu ute för att jaga tjäder, och då måste man vara ute före solen,. Ljusningen kom allt närmare. Drängen somnade ej. Då blev det alldeles som en människogestalt i en dimma av ljusningen. Skytten hade sagt till Låhs att han skulle väcka honom. om det inträffade något eller om han såg något. Detta blev mycket svårt. Fruntimtet var så pass grann, att jag själv fått tycke för henne, om jag inte varit så rädd, yttrade drängen efteråt. Hon var välväxten och vacker i ansiktet. Till sist, då skytten vaknade, var hon bara ett litet stycke ifrån. Skytten höll då bössan på den granna flickan och sköt. Låhs såg ingenting mer av flickan. Det började nu också blåsa. Drängen sprang så fort han kunde till en slätt i skogen, så att inte träden skulle ramla över honom. Skytten gick hem och träffade på en arg dräng men han sade till Låhs: "Nu har du gjort det du skulle, nu ska du också ha en sup." Skogssnuvan hade förut kommit över skytten, när han sov, men efter denna dag såg han henne aldrig mer.

A. 1. c

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skogssnuvan.

I Brännerikärret mellan Skaftarp och Jägareudden var det många som hade sett skogsfrun. Jag var och körde där en gång med en bonde. Han körde före med hästen och jag efter med oxar. Vi körde en vinterväg ner till sjön. Det var nästan ner skumt och så dära pjunket i luften. När vi kom ner till sjön sade bonden till mig: "Va' var de för ett fruntimmer du hade i sällskap?" "De' va' inte nå't," sa' jag. "Men de' va' då märkvärdigt, du hade henne vid bakkälken. De' ä' klart du så'na å de' gör väl inget om du säger va' de' va' för en," envisades han. "De' ä' inte gott, när jag inte såg nå'n," svarade jag. "Ja men du pratade ju vid henne." Så tjabbade han och gick på. Men det är rätt många som sett skogsfrun där.

Skogssnuvan.

Småland
Måb. l. d.
Måstebås / sm.

Uppf. av Martin Larsson
1929. A: 2

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Odens jakt.

Odens jakt var bara fåglar, som flög uppe i luften. Men de mente förr, att de inte va' så gla'a ve dn där Odens jakt. De mente, att det var som en hopper häxer, som va' ute å flög. Man kunde höra det skjuta uppe i flocken. De' va' Oden, som var ute å jagade. Han tog väl något med sig då.

En enda gång har jag hört och sett en fåglaskock, som dånade, så att jag hörde dem 1/4 mil från mej, innan jag visste, va' de' var. Det var på Jägareudden. Då började det vid 3-tiden på dagen skramla, som när man kör gödsel. De' va' ett farligt oväsen. De flög över Hultasjön och Rymmen. Skocken var så pass stor, att om den slagit ner, hade den täckt ett stort område, väl en rundel 100 m. i diameter.

Odens jakt.

2348 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jag skulle gå hem från bror min en gång. Han bodde litet nedanför Brennsvik. I en rätt tät skogsdunge nere i skogen finns en bäck, där di mente di hade hört näcken. Det var på kvällen å de' va' mycket lugnt. Då fick jag höra flöjtspel, så vackert, så jag hade aldrig hört vackrare. De' lot så befängda väl, så jag begrep inte va' de' var. Jag trodde nästan de' va' älven, som spelade. Jag lyddes å spelet kom närmare. Då fick jag se, att det var min son, som kom, å hade en pojk i sällskap, å spelte i flöjt. Så de' va' inte möe me' den älven.

Näcken.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

A. f

Älvadansen.

För all del, älvadansen, talte di möet om förr.
De' va' en mjölnare, som di kallade Velam, i Fryle socken.
Nu va' de' så att di hade hört älven i en liten å, ja de'
va' en bra bäck. Och han va' så illa förveten på allt den
där mjölnarn och han ville gärna höra älvaspelet. Han tog
å band fast sig vid en fur, för när di hör spelet, rår di
inte me' å låta bli å dansa, å de' håller di på me' ända
tills di ä' döe. "De' va' då fel, om inte jag ska höra äl-
ven", tänkte han. Men hur tjyven de' var, hade han väl krab-
bat me' å hoppat å dansat, likaväl han var bunden. Han skul-
le höra älvadansen till slut. Men de' va' då fel, att han
de' kunde, för innan den var slut, dog han. Å de' ska va'
sant, att han dog på de' sättet.

Älvadansen.

Bistulas sn. Sm.

- 15 -

1. j

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tomten, som grät, när ladugården revs.

Det var för c:a 100 år sedan. Det var på en bondegård, där man hade tomten i ladugården. Men så skulle ladugården rivas. Den måste någon gång bli för gammal. På kvällen, när ladugården var riven, stod tomten ute på platsen för den gamla lagårn och grät. Kärningen gick då ut och sade till honom, att han snart skulle få en ny ladugård.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Det fanns förr många, som hade spiritus, ett litet
djur, som de förvarade i en ask. Men menade, att dessa
människor kunde tjäna mer än andra.

Spiritus.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

A:o

N:o

De påstår, att man kan höra rop och se ljus på sjön
Rymmen, särskilt på julaften, när någon dränkt sig. Det kan
man höra flera år efter, att det skriker på den plats där
någon dränkt sig.

Rop och ljus
på Rymmen.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

De' va' en soldat, Oder, som va' ute o gick en kväll, Gastar slåss.
de' va' vid Skeda. Då träffa' han på två gaster, som slogs
så befängt, så de' va' inte veti't. Oder blev rädd. Strax in-
till stod en ihålig ek, som man kunde stiga in i. Oder kröp
in i den och stod o såg på. När de slagits så länge de orkat,
kom en av dem emot Oder, som blev alldeles förskrämd. "Hör du,
färbor /farbror/ i skruntan, slog jag honom inte bra", sade
han. "Joo", mente Oder. Men di hade inte möe å slåss om, de'
va 3 rundstycken /1 styver/ hörde Oder att di nämnde.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En gång gick jag vid 10-tiden på julkvällen neråt en gård Varsel.
i Sjuhult. Hörde och såg inget. Men då jag tyckte klockan blev
sen, vände jag. Vid vägen till Tagel fick jag höra något. "Nå-
gon uppe nu", tänkte jag. Ljudet kom uppifrån vägen. Det bul-
tade dovt som en vagn i snö eller på gräsmark, då den stöter
på stenar. Ibland var det som slädar, då det är litet med snö,
det skrek liksom under skenorna då de gled oöfver barmark. Jag
stannade och avhörde det. Efteråt frågade man mig, varför jag
ej kom. Jag svarade då att jag var på väg men vänt om, men det
jag hört talade jag ej om förrän en tid efteråt. - Det närma-
de sig jul och ännu hade ingen dött i Sjuhult det året. Men 8

dagar före jul dog någon i Blommagården. Det var barmark men fruset. På natten till begravningsdagen snöade det. De av släktingarna, som kommo på lördagen, hade vagnar, men Sjuhultaborna hade släder, ehuru snötäcket ej var så djupt. Likfärden till kyrkan blev precis lika, som jag förut hört den.

B:6
H:a

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Dödsvarsel.

På julakvällen är det många som se lite' ändå, även om de inte gå årsgång. De se begravningar, och t.o.m. barndop, i förväg.

Magnus Andersson i Skaftarp var säker på det sättet. En gång kom han upp till Jägareudden. "Va' du ute och gick om julanatta?" frågade mor. - "Ja, de' var jag." - "Va' såg du?" - "Zakris Andersson i Södergården blir änklings, och det blir han innan midsommar. Det ansvarar jag för. Kanske blir han det, innan tjälen går ur jorden. Jag kan inte säga när det blir, men det lär inte gå till 1 maj." "Å, du pratar" sa' mor, "han är ju så ung." Men det slog mycket riktigt in. Det blev innan tjälen gått ur jorden. Jo, Magnus, han tabbade på'at.

Dödsvarsel.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jag gick en gång vid torpet. Då hörde jag liksom det
smällde på en backe ungefär 200 m. ifrån mig precis som om
man kastade med timmerstockar. Jag undrade, vad det var.
Strax fick jag höra ett spätt barn skrika. Jag stannade
och avhörde det. Där fanns då inga hus. Men inom ett år
blev där både timrat och fött barn.

Varsel.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om man gick ut julkvällen och då hörde eller såg något Varsel.
som liknade kriget, ansågs det som förebud till snart stundande orostider.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När en fågel, särskilt berguven, skrek, stundade snart
ofred.

Varsel.

B:9
B:1

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kristallskådning.

Det var en skräddare i Hjortsberga, som kunde se i ett spann klart vatten, vem som hade stulit, om han kände tjuven. Han såg, då han nämnde tjuvens namn, denne komma upp i vattnet. Såg han inte någon i vattnet, kunde det vara så att man hade tappat pengarna eller det andra, som skulle vara stulet.

Kristallskådning.

Bch

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Spöken.

Att det finns spöken det kommer inte i fråga, fast inte jag råkat få se nåt. Det vet vi ju, att själve Frälsaren tillrättavisade inte sina lärjungar, när han kom och gick på vattnet och de trodde att det var en spökelse, som det står i gamla översättningen. Hade det inte funnits några spöken, hade han nog sagt åt dem de'. I gamla testamentet står det förresten talat om, att ugglor och gästar skola finnas på de platser, där konungar sitta.

Spöken.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jag körde spånved till Kullen en gång. Jag kom dit vid 10,11-tiden på kvällen. Det var i mars månad. På hemvägen, då jag åkte tomme, satt jag på ledträet framtill på kälken. Tömmen hängde slank. Men plötsligt tog hästen av från vägen precis som om han mött någon och gick sedan ut på vägen igen. Han gick till söder om Holm. Där stannade han igen. Jag sträckte på tömmarna. Då gick vägen förbi Inga-Lisas stuga. Men hästen raglade åter upp i snön. Då blev jag arg på honom. "De' va' ynkeligt, häst, sir du inte vägen?" tänkte jag och slog till honom med piskan. Han gick ett par steg, men raglade på andra sidan

Gastar på las-
set.

vägen. Jag gick fram till hästen och såg på honom och det fanns inte ett hår torrt på honom. Så föll det mig in:

"Kanske jag fått någon djävulskap på vagnen." Då körde jag ut på åkern. Dit kunde ej trollen följa med, ty den var plöjd i kors. Sedan åkte jag ut på vägen igen och kom hem utan vidare äventyr.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Lisa, mor till Inga i Hult, gick en gång på landsvägen. Då hörde hon slag på marken efter sig precis som om en häst kom och skenade. När det kom mitt för henne, sa' de' klatsch och så stod det stilla. Lisa log åt det och gick vidare. Men det blev lika nu. Det skenade som förut. Men det såg ut som det var en liten hund. Det var inte stort, men dånade gjorde det. Lisa brukade inte vara rädd för något, men den här gången var det liksom hon ändå blev litet rädd.

Spökeri:
hästtramp.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Min far o svärfar va' en gång ute o åkte me' Daniel Klippe gubbe.
i Skaverås, Gällaryd. Svärfar strök till en buske med käp-
pen. "Va' va' de'?" sa' Daniel. "Såg du inte? De' va' Klippe
gubbe", sa Flink, svärfar. Men han bara ljugde. "De va inte
bra", sa Daniel, "nu kanske vi inte komma hem, men de' ska
jag bota." Vägen bar uppför o hästen va som förgjorder, han
var alldeles genomsvett. Men Daniel steg av o gick omkring
vagnen o hade sina affärer, han kusslade i betslet o spot-
tade under rumpen. Sen kom det stolnaste jag har hört. För
att vara säker skulle Daniel sitta på hästen o rida. Då skul-
le de' gå tillbaka, om "Klippe gubbe" gjort något. Den lilla
magra hästen skulle ha den där stora Daniel på ryggen o så
skulle han dra lasset också o på vagnen satt två karlar,

51. 2348

allt detta skulle den stackars hästen dra, kan veta. Daniel hade också hög hatt. Ja, de' var så genomfängt dumt alltihop. Vägen var backig, så i utförsbackarna gick de' lite' fortare, kan tänka. "Du kan väl begripa, att inte hästen kan dra både dej o oss", sa far till honom.

"Klippan" ligger i Voxtorps socken, östra kanten, och hör till Lundbyholm. Där är en stor gammal skog med stenig och le mark. Di mente, di ha sett något där.

LUNDS-UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

I ett kärr vid Brennsvik, som kallas Lilla hage, har man ibland sett något konstigt. En gång gick en man och slog där. Rätt som det var började han slå i tuvorna, hit och dit. Han visste inte var han högg. "Va' är de' för huggande" sade hans hustru till honom. "Skogkärrskatt vill slå ikull mig, men det ska han få skita sig för", svarade karlen. Men Skogkärrs-katt var värre. Snart dask mannen ikull och låg där och bligade. Då han legat en stund, reste hans gumma upp honom.

Skogkärrskatt.

Intill Lilla hage finns ett kärr, Brennskärret, där de sett en käring.

Bôlabo-katt.

Nedänför Bôlabo-li ligger en källa, som aldrig torkar ut, i danket. Di ha talat om att di sett något där, någon sorts djur så där, påstår di. Bôlabokattkallarädi't. Men jag har aldrig sett något där.

Jag hade skjutsat Kulle en gång. När vi var nära-på framme vid Bôlabolien, stod likasom ett djur framför oss på vägen. "Jag har hört talas om Bôlabokatt", sade Kulle, "och jag undrar, om den inte står där." Vi tittade på djuret och körde vidare och när vi kom närmare, såg vi, att det var en spädkalv. Den hade väl slitit sig ur någon lagård. De' var nu också sent på kvällen. "Hurudan Bôlabokatt än är, måste jag ta'n" sade jag och gick fram å flyttade den ur vägen. Följande dag hörde jag, att ägaren hade fått tag på sin kalv.

Bôlabo-katt.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

B: h

Förgjorda kreatur.

I Skaftarp bodde en käring, som nätt och jämt var vetig. Lisa hette hon. Så förgjorde man det för henne. Kreaturen voro inte i ordning. Då fick hon lov att gå ut en torsdagsmorgon före soluppgången och vända "röven" åt norr, "kasta vatten", stampa i det samt göra kors. Så skulle det bli tur med kreaturen. Hon va' en så'n där schafsa.

Förgjorda kreatur

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När barnen inte fingo sova. ee/

Det var inte så farlia längsen det hände för en snickare på ett torp nedanför Upplid i Rydaholm, att barnen inte fingo sova om nätterna. Käringen hans frågade en äldre käring, va' hon skulle ta' sig till: "Jag vet inte va' jag ska göra, jag blir rent uppsliten och får gå och bära ungarna hela natten." "De' ska jag säga dej, hörvitt du ska göra. Bara stäng dörren väl på kvällen. Men du ska vara tillreds och stänga dörren i solakvällen, innan solen går ner och så när du stänger stugdörren, så tag grytgrepen och häng den på dörrhandtaget, så är jag säker på att barnen få ro." (Man hade förr inga handtag på grytorna, utan använde grytgrepar, som man häktade i öronen på grytorna.) En har så svårt ve te tro, att de' hjälpte, men omöjligt ä' de' väl inte.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Mjölkhare.

Man påstod, att det gick att göra en mjölkhare av 3 spingestickor, som i misshugg blivit tända i båda ändarna. Men de skulle va' brända i båda ändarna utan att de visste om det. Om de inte anade något, förrän de fingo se stickorna i stora spisen, kunde de göra en mjölkhare, som de kunde mjölka med, mente de.

Mjölkhare.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kapten Elin va en trollkäring, som kunde göra 'se' osyn- Kapten Elin,
lig, när hon ville. De' va väl för sin slugskap hon gått i gra- trollkäring
derna. När hon va på resa, brukade hon ha sitt nattkvarter i
Gällaryds kyrktorn. Hon skrev böcker också, och det var inte
annat än ett så'nt häfte, som Lisa i Finnshult hade. På dymmel-
onsdag brukade kapten Elin resa till Blåkulla.

Se vidare acc. n:o 2790
sid. 25-29

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

C: 101
S: d

Under 1808-1809 års krig var en soldat härifrån uppe i Norrland. Då han varit borta någon tid, skrev man till honom, att hans hustru drogs med andra karlar. På julafton gick han till en trollkäring och sade: "Det vore roligt att komma hem". "Ja, de' är väl inte alldeles omöjligt", sade käringen, "jag ska' hjälpa dej hem, men du får inte öppna munnen och säga nå't, för då blir du hemma." Soldaten var djärv, gick ut och kom hem. Han fick då se, att hans hustru hade en skomakare till sängkamrat. I julklapp hade hon fått ett par nya skor, men när de skulle till julottan, fanns inte mer än en sko kvar, den andra hade soldaten tagit. Sedan var han hos rothållaren Knut och förvånade honom. Men då han gick fram till bordet^U och slog upp en sup och åt och drack, förstod Knut, att det inte var någon vålnad. Knut talade också om soldatens hustru, men denne svarade ej något, han bara nickade. Så var han hemma i sin egen ladugård och skrev sedan hem "En ko har för liten klave." När han kom hem ordentligt från Norrland, hade han skon med sig. Så nog fanns det bevis för att han varit hemma på julnatten. Men resan ville han ej gärna tala om, och inte ville han göra om den. De måste ju ske på en natt, så att resan gick nog hjälpe-
ligt fort. Han låg också sjuk ett par dagar efter.

Trollkäring, som
hjälpste soldat
hem.

^U Maten skulle stå framme på bordet från julafton
hela julen.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Det är en levande sanning, att det förr fanns häxor,
som tjuvmjölkade. Min morfar hade ont av att korna mjöl-
kade dåligt. Man pratade väl en hel del, men ingen hade
sett någon tillstymmelse till käring. Morfar var närmas-
te granne till en käring, man talade om. Valvaremäss (val-
borgsmässoafton) gick morfar ut. Det var en dag i påsk-
veckan. Morfar ställde sig vid en sten, "jättastenen",
som häxorna brukade gå upp på. Stenen var ett stort block,
som låg löst ovanpå marken. Man kunde komma upp på ste-
nen endast på en sida. Morfar ställde sig vid motsatta

Trolla till
sig mjölk.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

sidan. Rätt som det var kom en käring, spritt naken med ett lakan över sig. Det var före soluppgången. Hon steg upp på stenen, kastade av sig lakanet och ropade: "Så långt som detta rop höres, så hör halva sanket (sanka = kärna smör) mig till." Morfar stötte då till henne med bössan, som han tagit med sig. Käringen ramlade ner och blev liggande på marken och skälvde i hela kroppen. "Det här ska' du allt ha gott av, Lasse lilla," sade hon och krafsade till sig lakanet. Morfar var arg och gav henne en öring om truten. "Nu går du med till närmaste gård", sade han. Men käringen hoppade och regerade som en to-sing. Lakanet ramlade av. "Du kommer ej ur mina klor, om du också ger mig allt du har," sa' Lasse. Då blev hon arg. "Nej, du Lasse lilla, du tar mig inte", sade hon. Då tog morfar henne i armen. "Ta inte så hårt, jag

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

följer med", skrek hon. Så föll hon till böna. Nu släppte
morfar henne och hon fick gå hem. Men efter den dagen var
"konsta" med mjölken förbi.

Hon träffade på en vit orm, kokte den och åt
upp spa't.

Hur Stina i
Karshult fick
sin klokskap.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Stina i Karshult, Hjälmseeryd, var sökt av tusentals personer. Min farfar och farmor var hos henne. Farfar var fanjunkare. Min far var en gång tillsammans med en annan fanjunkareson ute och metade. Jag tror den andre hette Bejersten. De voro väl då omkring 16 år. Plötsligt fingo de sådan värk i nacken. De måste böja ner huvudet. Det var vid midsommartiden. "Kör till Karshult!" sa' farmor. "Nej, kör till doktorn!" sade farfar. Bejersten åkte till doktorn, men han blev inte bra. Farmor gav inte med sig och så körde de iväg till Karshult. Karshultakäringen sa' till sin piga: "Här kommer ett fruntimmer om en stund. Hon ska gå in till mig med detsamma hon kommer." Det var på natten

Stina i Kars-
hult.

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

de kom dit. Men det var mycket folk där. "Ni ska gå in till kära mor", sade pigan till farmor och hon kunde inte begripa att man hade reda på, att hon skulle komma dit. Farmor gick in och hälsade. "Ja", sade Stina, "jag tror inte ni ska förlora på att ni inte går till doktorn. Det här kan han inte hjälpa. En ond utsändning har kommit på pojken." Klockan var nu mellan 12 och 1 på natten och pojken var mycket orolig. Vid 1-tiden gick det om och pojken sov sedan i 1/2 dygn. "En utsändning från den onde hade kommit över honom. Men var inte ledsen, han ska bli bra, men han måste ha en käpp, när han går ut. När han kommer hem, ska han mest va så han kan gå," sade Karshultakäringen. Farfar hade inte varit inne på natten. Han hade sovit ute på ett hästtäck. På morgonen var han inne. Hon sade då till honom: "I ville inte komma till mig. Men doktorn kan inte hjälpa, men eran pojke ska bli bra. Ni tror inte att jag förstår mig

2348

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

på något." Hon kunde säga, vad de talat om hemma. Hon talade också om vad som hänt farfar tre år före och vad som skulle ske tre år efter, det viktigaste kunde hon tala om.